

er store Befolkningslag, der er interesserede i, at Statsmagten foretager sig noget fornuftigt i den kritiske Tilstand, hvori vort Land befinder sig.

Det er nemlig slet ikke saaledes, at Landbefolkningen udelukkende bestaar af Landbrugere — om det saa er rigtigt, at Landbrugerne er interesserede i den fuldkomne Frihandel og Kræfternes fuldkomne frie Spil, er et Spørgsmaal for sig. Nej, det forholder sig saaledes, at i 1911 — jeg har ikke nogen senere Statistik — var der godt en halv Million Indbyggere i København, godt en halv Million i Købstæderne og 1,6 Million i Landdistrikterne, men af denne Befolkning i Landdistrikterne levede knap 1 Million direkte af Landbruget, medens ca. 640 000 drev andre Erhverv, og netop saadanne Erhverv, som gør, at de er interessede i desamme Ting, som Byernes Befolkning i Øjeblikket er interesseret i. Der er i det hele taget — og det har overrasket mig, da jeg kom til at beskæftige mig med det — ikke den store Forskel paa Byernes og Landdistrikternes Befolkning, som man almindeligt tænker sig, naar man ser bort fra den specifikke Landbruger. Der er omtrent lige mange i København, Provinsbyerne og paa Landet, der driver immateriel Virksomhed — det er Tal omkring 50 000 hvert Sted, lidt mindre i Provinsbyerne. Der er omtrent lige mange, der giver sig af med Haandværk og Industri. — Tallet er 230 000 i København, 224 000 i Provinsbyerne og 294 000 i Landdistrikterne. Der er paa det nærmeste lige mange, der giver sig af med Handel, lidt færre paa Landet. Der er omtrent lige mange, ca. 50 000, der giver sig af med Transport og Trafik, og der er et stort Overtal i Landdistrikterne af „andre Erhververe, Landbrugere undtagne“.

Det vil med andre Ord sige, at den Befolkning, der har Interesser af bymæssigt Præg, i 1911 var meget større end den Befolkning, som havde de specielle Landbrugsinteresser. I 1911 var der ca. 1,7 Million, hvis Interesser nærmest var bymæssige, og ca. 1 Million, hvis Interesser var rent landbrugsmæssige. Naar man nu ved, at Bevægelsen stadig er gaaet i Retning af Bybefolkningens Forøgelse, tror jeg ikke, jeg tager meget fejl, naar jeg siger, at der her i Landet er to Gange saa stor Interesse af bymæssig Karakter som af rent agrarisk Karakter, hvis man ser hen til Næringsvejene... Ja, det er min Opfattelse; man kan sige om den, hvad man vil, det er en rent saglig Redegørelse, som

man ikke kan afkræfte ved at virre med Hovedet eller med noget andet. Man maa have fat i Tallene. Jeg tror derfor, at ogsaa af denne Grund er den højtærede Landbrugsminister inde paa en forkert Tankegang.

Men dertil kommer en anden Betragtning, nemlig at Konsekvenserne — og dem bør man jo se paa — af de frie Kræfters Spil vilde være, at man skruede Udviklingen tilbage og fik Tilstande, som vi for lange Tider siden til alt Held er kommet bort fra. Den Gang man havde Kræfternes fuldkomment frie Spil, medførte det højst beklagelige Følger for den største Del af Befolkningen, og det har interesseret mig at se, at en Mand, som man ikke kan mistænke for at være Socialdemokrat, har set, om jeg saa maa sige forud, den Fare, der kan følge af den Politik, som den højtærede Landbrugsminister nu er blevet den fornemste Talsmand for.

Jeg sigter her til afdøde Biskop Martensen. Det er interessant at se, at han i sin „Kristelig Etik“ har brugt de voldsomste Udtryk mod den Politik, som i dette Øjeblik har sin fornemste Talsmand i den højtærede Landbrugsminister. Biskop Martensen siger bl. a. — og jeg mener med Rette, paa dette Punkt er jeg ganske enig med ham —: „Konkurrencen maa være begrænset ved visse Betingelser, den bør f. Eks. kun finde Sted mellem ligestillede. At lade en lam konkurrere med en Hurtigløber, en fattig Detailhandler med en stor Kapitalist, en ringe Grundbesidder med en stor tjener ikke til at styrke den moralske Kraft, men til i Frihedens Navn at lade det fysiske herske og gaa af med Sejren“. — „Den frie Konkurrence . . . har skabt et nyt Monopol, Kapitalens, under hvis Tryk utallige er bragt i en Tilstand, der i det væsentlige ikke er forskellig fra Slavernes i den gamle Verden“. — „Lige saa lidt lader det sig nægte, at den frie Konkurrence har gjort langt flere ulykkelige og elendige, at Tusinder og atter Tusinder maa kæmpe en Fortvivlelsens Kamp for det daglige Brød, i hvilken de til sidst ganske bukker under for den stærkere“. — „Et virkeligt Familieliv, som er Grundlaget for et i sædelig Henseende sundt Menneskeliv, er umuligt for ham“ — Arbejderen under den frie Konkurrence — . . . „ikke blot han selv, men Kone og Børn maa fra Morgen til Aften arbejde ved Maskinen, hvor de arbejder adskilte fra hverandre“. — Han fortsætter: „William Pitt sagde til Arbejdsgiverne: „Tag Børnene“, og de tog dem og ofrede dem